

ВОСЬМА ЄВРОПЕЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ З ІРАНІСТИКИ (Санкт-Петербург, 15–19 вересня 2015 р.)

15–19 вересня 2015 р. в Санкт-Петербурзі відбулася **VIII Європейська конференція з іраністики** (Eighth European Conference of Iranian Studies), яку провела **Європейська асоціація іраністів (Societas Iranologica Europaea)**. Організаторами цього річного зібрання, що зазвичай проходить кожні чотири роки в різних містах Європи, виступили Державний Ермітаж та Інститут східних рукописів РАН. У приміщеннях цих установ і відбувалися основні заходи форуму.

Напередодні офіційного відкриття, 14 вересня 2015 р., в приміщенні Музею історії російського сходознавства в Інституті східних рукописів РАН на Палацовій набережній, 18 для учасників конференції було відкрито виставку іранських манускриптів.

Зранку 15 вересня 2015 р. в старовинному Ермітажному театрі, побудованому в античному стилі (Палацова набережна, 34), відбулося урочисте засідання VIII Європейської конференції з іраністики. Вітаючи учасників зібрання, генеральний директор Державного Ермітажу, відомий вчений-орієнталіст, арабіст **Михайло Борисович Піотровський** зазначив, що Ермітаж завжди радий приймати таких поважних гостей. Іран – це країна зі стародавньою та розвиненою цивілізацією. Її мешканці ще на початку III тисячоліття до н. е. створили свою писемність та самобутню культуру, яку безперервно вдосконалювали протягом багатьох тисячоліть. І, на його думку, великим щастям для учасників форуму є займатися вивченням такої цікавої країни, як Іран. Він запросив всіх бажаючих відвідати тимчасові виставки в Ермітажі, приурочені саме до відкриття заходу.

Рівно 80 років тому на берегах Неви в Ермітажі зібрався III Міжнародний конгрес з іранського мистецтва та археології, який фактично був першим всесвітнім форумом такого рівня в СРСР. На виставці “День отрадних встреч с друзьями вспоминай!..”, розміщеній у фойє Ермітажного театру та організованій Державним Ермітажем за участю Санкт-Петербурзького філіалу архіву РАН, було представлено сотню експонатів. Наукові видання, архівні документи, фотографії, звіти, записки, нотатки, накази учасників Конгресу, навіть меню урочистої вечері, знайшли своє місце на стендах. Представлені були й деякі предмети іранського мистецтва з ермітажних колекцій, що експонувалися 1935 р., хоча тоді їх було близько 25 тисяч. Друга виставка – це «Подарок созерцающим». Мандри Ібн Баттути», що відкрилася в Зимовому палаці. У залах представлена експозиція, присвячена тридцятирічним мандрям марокканця Ібн Баттути. Упродовж 1324–1353 рр. він відвідав Єгипет, Сирію, Іран, Ірак, Ємен, Індію, Китай, Іспанію та інші країни. Залишив подорожні записки, де докладно описав все, що бачив під час мандрів. Кераміка, тканини, вироби зі скла, металу, монети з фондів Ермітажу наочно демонструють світ епохи Ібн Баттути, різноманітні сфери життя, з якими він стикався та споглядав на своєму шляху. Російська національна бібліотека надала 30 унікальних рукописів тієї епохи, а фонд Марджані з Москви – унікальні костюми. Також у Зимовому палаці представлена експозиція “Культура та мистецтво Ірану XIII – початку XX століття”.

на якій показані перлини з колекції Державного Ермітажу. Насамперед це сасанідське срібло – чи не найвідоміша пам'ятка східного зібрання. Речі датуються часом із III до VII ст. н. е., тобто з моменту створення Сасанідської іранської держави й до часу її завоювання арабами. Майже всі предмети, а це здебільшого срібні тарелі та посудини, свого часу були знайдені на теренах Російської імперії, переважно на Півночі Росії та Південному Уралі, зокрема в Пермському краї. Але є й речі, що походять з Харківської області. Це свідчить про давні торговельні зв'язки Ірану в тому числі з нинішніми українськими землями. Також у залах Ермітажу можна побачити витвори іранських майстрів – ранню бронзу (латунь), фаянсові вироби, художнє скло, перські мініатюри. Окремий зал виділено для демонстрації унікальної панорами художника П. Я. Пясецького, на якій зроблено замальовки важкого, але з чудовими краєвидами шляху російського посольства до Тегерана.

М. Б. Піотровський ознайомив всіх з виданнями та каталогами Ермітажу, що дотичні Ірану. Передаючи слово співорганізатору конференції, доктору історичних наук І. Ф. Поповій, він ще раз нагадав присутнім, що Ермітаж, де буде проходити захід, має багату колекцію іранського мистецтва, яку збирали протягом кількох століть, і запросив відвідати музей та його численні виставки.

Ірина Федорівна Попова, директор Інституту східних рукописів РАН, коротко зупинилася на історії його створення. Окреслила те значення, яке має двохсотлітня робота установи та її співробітників для розвитку російського та світового сходознавства. Торкнулася колекції іранських рукописів, що багато років збиралася поколіннями науковців та дипломатів, яким з 1844 р. було наказано купувати всі можливі східні манускрипти, зокрема в Персії, що й неухильно виконувалося до 1914 р. Зупинилася на постатях визначних колег, відзначивши їхні здобутки. Пораділа молодим обличчям у залі, що дає надію на безупинність досліджень у майбутньому. Ще раз запросила всіх до Інституту відвідати виставку рукописів.

Далі слово надали професору **Альмут Хінце**, президенту Європейської асоціації іраністів. Вона привітала головуючих та учасників зібрання, висловивши щире подяку всім, хто брав участь у підготовці та організації заходу. Зазначила, що щаслива з того, що форум проходить у такому особливому місці, як Ермітаж, колекції якого становлять величезну цінність. Коротко окреслила здобутки очолюваної структури, визначивши її мету та завдання. Розповіла про етапи підготовки VIII Європейської конференції з іраністики, згадавши попередні, зокрема VII, що проходила в Кракові 2011 р., привітавши її організаторів, присутніх у залі. Повідомила, що матеріали форуму вже надруковано. Нагадала членам Societas Iranologica Europaea, що у п'ятницю відбудуться дві сесії асоціації, визначення та нагородження лауреата премії за дисертацію з іраністики.

Надзвичайний і Повноважний Посол Ісламської Республіки Іран в РФ **Мехді Санаї** насамперед привітав усіх присутніх. Зауважив, що, хоча й підготував свою доповідь російською, а робоча мова конференції англійська, все ж виголосить її перською, оскільки він іранський посол. Звертаючись до делегатів, зазначив, що їхній внесок у вивчення однієї з найдавніших цивілізацій світу, її історії, культури, мови, мистецтва дуже цінують в Ірані і сьогодні в цьому залі акумульовані наукові сили, що роблять багато століть існування Ірану більш відкритим світові. Із вдячністю перелічив кілька поколінь представників російської школи іраністів. Підкреслив, що обмін думками стосовно різних проблем дослідників з різних країн збагачує знання про Іран, змінюючи ставлення до країни у світі. Далі російською мовою запросив всіх присутніх обов'язково відвідати концерт класичної іранської музики.

Останнім вітальне слово від уряду Санкт-Петербурга та губернатора Полтавченка виголосив **Євген Дмитрович Григор'єв** – голова Комітету із зовнішніх зв'язків Санкт-Петербурга. Він сказав, що серце Петербурга відкрите для всіх присутніх, та побажав форуму успіху.

Д-р **Павло Борисович Лур'є** від імені оргкомітету ознайомив усіх з технічними моментами заходу – що, де, коли, як.

У той же день почалася основна робота конференції. Робочими мовами форуму були англійська, французька та німецька. Засідання п'яти основних секцій (Давній Іран, Іран у Середньовіччя, Класичне Середньовіччя, Нова та новітня історія, Сучасність) проходили в будинку Генерального штабу (вул. Велика Морська, 2), який нещодавно було приєднано до комплексу будівель Державного Ермітажу. Засідання шостої спеціальної секції відбувалися в Інституті східних рукописів. Загалом було представлено близько 250 доповідей, що стосувалися найрізноманітніших сфер іраністики.

Треба зазначити, що організатор конференції, *Societas Iranologica Europaea* (S.I.E.), як міжнародна наукова асоціація була створена 1983 року в Римі. Її членами є громадяни не тільки європейських, а й інших країн. Мета S.I.E. – сприяння розвитку та підтримка вивчення усіх аспектів, пов'язаних з іраністикою, включаючи філологію, лінгвістику, літературу, історію, релігію, мистецтво, археологію, філософію, етнологію, географію, інші гуманітарні науки, юриспруденцію. Під час заходу, 18 вересня 2015 р., в Зеленому залі Інституту східних рукописів РАН відбулися чергова та позачергова сесії S.I.E., на останній було обрано нову президію асоціації. Президентом *Societas Iranologica Europaea* став **П'єрфранческо Кальєрі**, професор археології Стародавнього Ірану в Болонському університеті, віце-президентом – д-р **Габріель ван ден Берг**, яка викладає в Лейденському університеті, а секретарем переобрано д-ра **Флоріана Шварца** з Відня.

Хоча програма конференції була дуже насиченою, вона включала в себе не тільки заслуховування доповідей, а й культурну програму. Для всіх учасників заходу відвідування музею Ермітаж було вільним, у тому числі огляд Золотої комори з її колекцією скіфського золота.

Також було організовано відвідання виставки “Перська література та мистецтво книги” в Національній бібліотеці Росії, де були представлені середньовічні рукописи. Під час екскурсії до Музею антропології та етнографії ім. Петра Великого (Кунсткамери) РАН основний акцент робився на огляді експонатів іранського походження. У приміщенні Генерального штабу за підтримки Посольства Ісламської Республіки Іран в РФ та московської Державної консерваторії ім. П. І. Чайковського пройшов концерт класичної іранської музики “В сонячну ніч” із чудовою програмою. Крім того, для всіх бажаючих відбулися екскурсії містом, каналами та музеями Санкт-Петербурга, а також його приміськими палацами та парками в Петергофі, Пушкіні (Царському Селі) й Павловську.

За результатами роботи VIII Європейської конференції з іраністики буде видано том “Трудов Государственного Эрмитажа”, де буде представлено все розмаїття доповідей. Здавалося б, лише один напрям сходознавства – іраністика, а наскільки різноманітними були виступи, що торкалися й археологічних розкопок, і граматики авестійської мови, й економічного стану країни в різні періоди, й сучасних аспектів суспільства, й багатьох інших питань із життя Ірану. У заході взяли участь дослідники з багатьох держав (Ірану, Росії, Великобританії, Німеччини, Австрії, Італії, Іспанії, Франції, Швейцарії, України, Данії, Норвегії, Швеції, Нідерландів, Ізраїлю, Єгипту, Іраку, Чехії, Польщі, Вірменії, Сербії, Туреччини, Грузії, Азербайджану, Таджикистану, Узбекистану, Канади, США, Японії, Китаю, Угорщини, Естонії). Під час закриття конференції, що знову ж таки відбулося в приміщенні Ермітажного театру, було констатовано успішне завершення заходу та висловлено побажання проведення наступного за чотири роки.

О. Д. Василюк